

Innst. 405 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Meld. St. 18 (2010–2011), kapittel 6

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Læring og fellesskap – Tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særlige behov

Til Stortinget

1. Sammendrag

Meldingen gjelder tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særskilte behov, med utgangspunkt i bl.a. Midtlyngutvalgets utredning, NOU 2009:18 Rett til læring. I den foreliggende innstillingen behandles bare meldingens kapittel 6 Det statlige støtteapparatet – spesialpedagogisk kompetanse for hele landet. Sammendraget her er derfor begrenset til det som gjelder dette kapitlet.

I kapittel 6 Det statlige støtteapparatet ligger hovedvekten på endringer og mål for det statlige spesialpedagogiske støttesystemet (Statped). Departementet foreslår Statped omorganisert til én virksomhet med en tydelig tjenesteprofil og fire flerfaglige regionsentre: Nord, Midt, Vest og Sørøst. Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD) videreføres som en del av det flerfaglige Statped. SEAD blir en landsdekkende oppgave for Statped Nord.

Statped får en sentral ledelse som skal sørge for at målene for Statped som helhet blir nådd, og at regionsentrene utvikler seg i samme retning og får en tydelig, felles profil. Departementet presenterer tre mål i meldingen: Statped skal være en tydelig og tilgjengelig tjenesteyter av spesialpedagogisk støtte til kommuner og fylkeskommuner. Statped skal gi tjenester på både individ- og systemnivå. Alle kommuner skal ha likeverdig tilgang til Statpeds tjenester.

Departementet legger til grunn at Statped skal ha spisskompetanse innenfor spesialpedagogiske fagområder og bidra aktivt til kunnskaps- og kompetansespredning på disse områdene. Videre skal Statped ha en strategi for prioritering av områder for forsknings- og utviklingsarbeid (FoU-arbeid) og være en samarbeidspart for universiteter og høyskoler.

Departementet foreslår videre endringer for utvalgte nasjonale sentre i meldingen. Departementet vil opprette et nytt senter for læringsmiljø og atferdsforskning med utgangspunkt i Lillegården kompetansesenter og Senter for atferdsforskning og avvikle tilknytningen til Statped. Videre vil departementet utvide mandatene til Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen, Nasjonalt senter for lesing og leseforskning og Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) til også å omfatte PP-tjenesten som målgruppe.

Departementet omtaler endringer på hørselsområdet særskilt i kapittel 6. Opplæringen på heltid ved tre av fire statlige hørselsgrunnskoler i Statped skal avvikles på sikt. Samtidig skal deltidsopplæringen styrkes slik at den både blir bedre, får et større omfang og når flere. Statpeds støtte og veiledning til kommunene og fylkeskommunene skal styrkes, slik at de blir i stand til å gi et godt tilbud til hørselshemmede barn og elever.

Departementet går inn for at Statped skal samordne og videreutvikle opplæringsprogram for foreldre til barn med hørselshemninger, synshemninger eller behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK). Departementet vil gradvis redusere gebyrer for tilrettelagte læremidler som formidles av Statped, for eksempel lydbøker. Departementet vil avvikle de statlige hørselsgrunnskolene ved kompetansesentrene Statped Vest (Hunstad skole), Skådalen og Nedre Gausen etter skoleåret 2013–2014. Hørselsgrunnskolen ved Møller-Trøndelag kompetanse-

senter og døvblindeskolen ved Skådalen kompetansesenter videreføres.

Departementet foreslår endringer for skole- og kompetansesentrene Signo og Briskeby som sikrer fortsatt drift, tydelig lovforankring av skolevirksomheten og god rettssikkerhet for elevene ved disse skolene. Forslagene til endret juridisk forankring og tilknytningsform for Signo og Briskeby innebærer ingen kostnadsendringer.

Statped skal fortsatt arbeide innenfor fagområdet store sammensatte lærevesner (SLV). Ressursene skal imidlertid målrettes bedre slik at Statped først og fremst gir støtte og veiledning til kommunene og fylkeskommunene og bidrar til at det bygges opp kompetanse på lokalt nivå.

Departementet peker i meldingen på at de store endringene som skal gjennomføres i Statped vil medføre kostnader til omstilling. Det kan bli nødvendig med omprioriteringer innenfor departementets rammer for å kunne gjennomføre denne omstillingen. Ekstra kostnader til omorganisering og omstilling vil bli behandlet i de årlige forslagene til statsbudsjett.

Departementet mener en omorganisering av Statped fra 12 statlige virksomheter til én virksomhet, vil gi en mer effektiv internforvaltning. Statped har store utgifter til husleie og drift av bygningsmassen (husleie utgjør over 70 mill. kroner pr. år). Noe av dette vil kunne spares inn etter omorganiseringen. Departementet ser det som viktig å bruke disse innsparingene til en god faglig utvikling i et regionalisert Statped.

Når Statped blir omorganisert til flerfaglige regionsentre, vil Statped få bedre forutsetninger for å arbeide systematisk og helhetlig med å bygge opp kompetanse på lokalt nivå, i samarbeid med kommunene og fylkeskommunene. Et regionsenter vil ha god oversikt og kunne legge til rette for en god dialog. Behov innenfor og mellom kommuner vil lettere kunne sees i sammenheng. Meldingen angir for øvrig at Statped Sørøst skal ha et avdelingskontor i Kristiansand.

Departementet legger opp til at stillinger knyttet til Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD) flyttes fra Samisk høyskole til Statped Nord, men at de ansatte fortsatt kan være lokalisert ved Samisk høyskole. Departementet tar sikte på å foreslå en økning i SEADs ressursrammer i de kommende budsjettforslagene.

Etter forslaget blir Lillegården kompetansesenter (om lag 15 årsverk) ikke lenger en del av Statped. Departementet tar sikte på at Lillegården inngår i et senter for læringsmiljø og atferdsforskning sammen med Senter for atferdsforskning (SAF). Med dette avsluttes også SAFs tilknytning til Statped. Det samme gjelder nasjonalt senter for lesing og leseforskning som rendyrkes som nasjonalt senter. Det

nye senteret for læringsmiljø og atferdsforskning vil ikke medføre ekstra kostnader.

Departementet forutsetter at avvikling av hørselsskolene ikke reduserer Statpeds samlede faglige innsats. Statped må disponere ressursene som i dag brukes til heltidstilbud, til blant annet deltidstilbud og økt støtte og veiledning til kommuner, samt til å understøtte den flerfaglige profilen i Statped. Styrket deltidsopplæring og økt støtte til kommuner for oppfølging av hørselshemmede elever vil bli gjennomført ved en omprioritering av de midlene som i dag brukes på hørselsfeltet.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sonja Edvardsen, Svein Gjelseth, Anna Ljunggren, Anita Orlund, Hadia Tajik og Truls Wickholm, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale, Tord Lien og Bente Thorsen, fra Høyre, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg og Henning Warloe, fra Sosialistisk Venstreparti, Aksel Hagen, fra Senterpartiet, Johannes Rindal, fra Kristelig Folkeparti, fung. leder Dagrun Eriksen, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til meldingens kapittel 6 Det statlige støtteapparatet – spesialpedagogisk kompetanse for hele landet. Komitemerknadene i denne innstillingen gjelder bare dette kapitlet. For merknader om meldingen som helhet, unntatt kapittel 6, viser komiteen til en senere innstilling som kommer til behandling i Stortinget høsten 2011.

Statped

Komiteen understreker at en viktig forutsetning for å lykkes med å oppfylle alle elevers rett til opplæring, og rett til et likeverdig tilbud på nærskolen, er at elever med særlige behov kan få ekstra støtte fra PP-tjenesten og fra Statped. Statped skal bistå skolen, PP-tjenesten eller kommunen/fylkeskommunen til å bygge opp nødvendig kompetanse og utgjør en svært viktig støttespiller for elever med særlige behov, for kommuner og fylker, for skoler og foreldre.

Komiteen viser til at Statped i 2011 har en budsjettbevilgning på over 700 mill. kroner over statsbudsjettet, og nærmere 1 000 ansatte. Komiteen støtter mål og tiltak i Meld. St. 18 (2010–2011) Læring og fellesskap, kap. 6. som skal sikre en bedre utnyttning av ressursene slik at hele landet kan dekkes på en bedre måte av Statpeds tjenester. Komiteen ser det som viktig at kommuner/fylkeskommuner, skoler og elever kan få likeverdig tilgang til god støtte fra Statped, og ser behov for en omorganisering

av Statped for bedre ressursutnytting og for bedre tilgjengelig støtte over hele landet.

Komiteen viser til at det er historiske grunner til at kompetansesentrene i Statped har fått den arbeidsdelingen og organiseringen de har i dag. Dagens struktur svarer i stor grad til noen av de tidligere statlige spesialskolene som ble avviklet mellom 1960-tallet og 2000-tallet. Etter at noen av de statlige spesialskolene ble omdannet til kompetansesentre, har det vært viktig å ivareta den spisskompetansen som skolene har hatt, og etablere et system for kompetansestøtte til kommuner og fylkeskommuner som nå i all hovedsak gir tilbud til elever med særlige behov i ordinære nærskoler.

Komiteen har merket seg at departementet har tre overordnede mål med omorganiseringen av Statped:

- å gjøre Statped til en tydelig og tilgjengelig tjenesteyter til kommuner og fylker
- å sørge for at Statped har spisskompetanse innenfor spesialpedagogiske fagområder og bidrar til kunnskaps- og kompetansespredning
- at Statped samarbeider med universiteter og høyskoler om ivaretagelse av kunnskapsbehov i opplæringssektoren

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det i meldingen er påpekt at det er et mål å ha en inkluderende skole, og at Statped har en viktig rolle i å få til dette. Da er det avgjørende at Statped har god kompetanse på inkluderende metodikk, slik at de kan gi veiledning og råd til skoler som trenger det for å kunne gi elever undervisning på nærskolen og i fellesskap med sine jevnaldrende.

Komiteen viser til at Statped skal gi støtte til kommuner og fylkeskommuner i deres arbeid med barn, unge og voksne med særskilte behov. Komiteen mener at det er viktig at oppgavefordelingen mellom kommunal og fylkeskommunal PP-tjeneste og Statped er klar, og at det er en godt fungerende tiltakskjede for å gi elever med særlige behov den støtten de trenger i opplæringen.

Komiteen vil framheve at det er behov for å sikre høy kvalitet på PP-tjenestens tilbud.

Komiteen mener at en utvidelse av mandatene til Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen, Nasjonalt senter for lesing og leseforskning og Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) til også å omfatte PP-tjenesten som målgruppe, er et viktig bidrag i så måte.

Komiteen legger til grunn at departementet fortløpende vil følge PP-tjenestens behov for eventuelle ytterligere kompetansehevingstiltak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at omorganiseringen av Statped samtidig innebærer en ny arbeidsdeling mellom Statped og PP-tjenesten. En av konsekvensene er at kompetansen i PP-tjenesten må rustes opp for å kunne ivareta de mest vanlige typer lærevansker. Dette er også viktig for å kunne realisere visjonen om tidlig innsats og sikre at elever som sliter med ulike lærevansker, kan få hjelp på et tidligere tidspunkt.

Komiteen viser til at meldingen har tiltak langs hele tiltakskjeden som skal bidra til at elever får en god opplæring, at ressursene brukes riktig og slik at tiltakene gir gode resultater for elevene. Komiteen vil komme tilbake til dette når de øvrige kapitlene i meldingen skal behandles i en senere innstilling.

Flerfaglighet

Komiteen viser til Innst. 12 S (2010–2011) hvor et flertall støttet at Statpeds virksomheter skal organiseres i flerfaglige regionsentre. Formålet med regionalisering er blant annet at fordelingen av kompetanse mellom regionene på en rekke områder skal bli mindre skjev. Tjenestene fra Statped skal være koordinerte, helhetlige, synlige, tilgjengelige og flerfaglige, og tjenestene skal være like tilgjengelige for alle kommuner og fylkeskommuner over hele landet.

Komiteen viser til at departementet ønsker at det skal etableres en sentral ledelse for Statped, underlagt Utdanningsdirektoratet. Komiteen mener dette vil bidra til å sikre en god nasjonal koordinering av de oppgavene som må løses på nasjonalt nivå knyttet til spisskompetanse på områder som er for små og avgrenset til å kunne dekkes i alle regioner.

Komiteen viser til at flerfaglighet og tilgjengelighet er nøkkelord i den nye organiseringen. Målet med omorganiseringen av Statped vil være å bygge opp flerfaglig kompetanse i alle regioner innenfor de områdene som er nevnt i meldingen. Komiteen legger også vekt på betydningen av kompetanseutvikling og kompetansespredning for de ansatte i Statped.

Komiteen viser til at samisk spesialpedagogisk støtte får en landsdekkende oppgave forankret i Statped Nord. Dette mener komiteen er positivt. En slik organisering kan også være hensiktsmessig på andre områder, for eksempel når det gjelder ASK

(fagområdet for alternativ og supplerende kommunikasjon).

Regionsentre

Komiteen har merket seg at enkelte miljøer har uttrykt bekymring for at høyt spesialiserte fagkompetansemiljøer vil forvitte under en modell hvor en har sterkere regionalisering. Komiteen viser til at dette er drøftet i meldingen, hvor blant annet følgende sies:

«Enkelte fagmiljøer er imidlertid så små at det er urealistisk at fire regionsentre skal bygge opp spisskompetanse og robuste fagmiljøer på disse områdene. Ansvaret for noen smale fagområder vil derfor først og fremst være lagt til et regionsenter som har landsdekkende oppgaver på disse områdene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til meldingens forslag om at det skal opprettes fire regioner.

Flertallet kjenner til at det i mange av høringsuttalelsene er pekt på at Statped Sørøst vil bli svært stor, og viser til at dette er noe departementet har vurdert og drøftet i meldingen. Flertallet viser til at det vil bli et avdelingskontor i Kristiansand, og viser til at det fortsatt vil bli lagt til rette for fagmiljøer i Holmestrand og Gjøvik.

Flertallet viser til at det er gjort en helhetsvurdering som hensyntar både behovet for spisskompetanse og bredde, at det gir fordeler å ha samme inndeling som helseforetakene, og et godt grunnlag for samarbeid med UH-sektoren.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at mange høringsuttalelser påpeker at den foreslåtte region Sørøst vil bli svært stor og at det derfor burde etableres to sentre i denne regionen, noe departementet også viser til i meldingen. Statped Sørøst vil betjene 2,5 millioner mennesker fra Hedmark i nord til Vest-Agder i sør. Disse medlemmer konstaterer at den foreslåtte nye storregionen, Statped sørøst, vil måtte forholde seg til et meget stort antall kommuner og at dette vil medføre at kommunenes tilgjengelighet til spesialisert kompetanse hos Statped sørøst vil bli dårligere enn i andre deler av landet.

Departementet viser til at region Sør ikke vil ha spisskompetanse innenfor den bredden som er nødvendig for et flerfaglig senter. Disse medlemmer viser til at region Sør har sterke fagmiljøer knyttet til universitetet, PP-tjenesten og tilgrensende tjenester som det kan rekrutteres fra i arbeidet med å bygge opp et flerfaglig senter, og slik stiller likt med flere av de andre foreslåtte regionene. Disse med-

lemmer mener det vil være svært vanskelig å ivareta alle behovene i én stor region Sørøst og ønsker å beholde de to regionene Sør og Øst slik de er i dag.

Med bakgrunn i dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen organisere Statped i fem regioner; Nord, Midt, Vest, Sør og Øst, for å sikre god tilgjengelighet til Statpeds tjenester i hele landet.»

Disse medlemmer forutsetter at regionaliseringen av Statped skjer på en slik måte at verdifulle spisskompetansemiljøer ikke brytes opp og går tapt. Om dette blir resultatet, vil konsekvensen for brukerne bli et opplæringstilbud av dårligere kvalitet enn i dag. En slik utvikling er etter disse medlemmers oppfatning helt uakseptabel. Realiteten er at det er behov for å styrke den spesialpedagogiske kompetansen på de fleste områder for at flere unge og voksne med hjelpebehov skal kunne få den hjelpen de trenger når de trenger den. Omorganiseringen av Statped må derfor sikre og videreutvikle kritisk kompetanse blant de ansatte slik at brukerne i fremtiden sikres tjenester av høy kvalitet. Det er disse medlemmers holdning at departementet på fagområder hvor tilgangen på kompetanse er begrenset, om nødvendig må fravike prinsippet om oppbygging av samme kompetanse i samtlige regioner. For å oppnå kvalitet må fagmiljøene ha en viss størrelse som basis for faglig videreutvikling og for å minske sårbarheten i tjenester brukerne er svært avhengige av.

Små brukergrupper

Komiteen viser til at spisskompetansen om blinde og sterkt svaksyntes læring i dag er konsentrert på to av Statpeds sentre. Disse kompetansemiljøene er så små at selv en oppdeling fra to til fire ville svekke muligheten for faglig utvikling. Enkelte disipliner innen blindes læring er så spisskompetente at bare en eller to personer i Norge besitter kompetansen. Etablert forskningssamarbeid med lokale høyere utdanningsinstitusjoner ville også kunne bli vanskeligere dersom miljøene skulle fragmenteres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at små brukergrupper er bekymret for at en omorganisering iverksettes før det har vært en grundig prosess med å sikre at spisskompetansen også på de marginale gruppernes behov blir ivaretatt. Disse medlemmer mener det er viktig å legge til rette for reell brukermedvirkning i prosessene som skal føres fram mot iverksetting av omorganiseringen. Brukerne kjenner behovet best og har kompetanse og kunnskap som vil

være nyttig i prosessen. Disse medlemmer mener også at et økt fokus på brukermedvirkning vil være viktig i det nye Statped, ved for eksempel brukerråd ved regionsentrene.

Disse medlemmer legger til grunn at de små kompetansemiljøene ikke bør splittes opp.

Disse medlemmer mener det også bør vurderes særskilt nasjonal finansiering for å sikre de kompetansemiljøene som jobber med de minste brukergruppene.

EHS - ervervet hjerneskade

Komiteen viser til at opplæringsbehovet for gruppen ervervet hjerneskade kan omfatte alt fra stimulering i akuttfasen, via gjenopptrening av svekkede funksjoner og ny læring til utvikling av kompenserende strategier for tapte funksjoner. Rehabilitering er et nøkkelord for tilbud til denne gruppen. Komiteen har merket seg viktigheten av spisskompetansen som eksisterer på området til ervervet hjerneskade. Komiteen mener at fagmiljøet på ervervet hjerneskade må videreføres. I tillegg vil det være viktig at de ulike regionene i Statped samarbeider og deler kompetanse på de ulike fagområdene. På den måten kan spisskompetansen på de enkelte fagområdene ivaretas og utvikles innenfor den flerfaglige regionstrukturen.

Komiteen vil rette oppmerksomheten mot at personer med ervervet hjerneskade er en sammensatt gruppe, som også omfatter barn og unge med ulike grader av hjerneskade som følge av kreft, trafikkulykker, vold o.l. Komiteen erkjenner at disse personene kan ha ulike opplæringsbehov som det er samfunnets ansvar å ivareta. Komiteen har merket seg statsrådets svar til komiteen av 18. mai 2011 der det sies at Statped, sitat: «...skal bistå med utgangspunkt i den enkeltes behov». I svaret heter det videre at kompetansen på dette feltet er varierende i Statped, at Statped selv skal få avgjøre om kompetansen skal spres eller konsentreres, men at kommuner og fylker uansett skal betjenes av sitt regionsenter, uavhengig av hvor spisskompetansen i Statped ligger. Komiteen mener også denne gruppen har et selvsagt krav på et godt opplæringsstilbud. Departementet må bidra til en organisering av kompetansen i Statped knyttet til ervervet hjerneskade, som kan gi grunnlag for forsterkede fagmiljøer med evne til å utvikle seg videre.

Lillegården/nytt senter

Komiteen viser til at Lillegården kompetansesenter og Senter for adferdsforskning skal drives videre i en ny konstruksjon etter omorganiseringen av Statped, og at disse skal slås sammen til et nytt senter for læringsmiljø. Dette vil bli et viktig fagmiljø for å støtte opp om arbeidet med å skape gode

læringsmiljøer som grunnlag for en inkluderende skole.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil vise til at norsk skole har en utfordring knyttet til atferdsproblemer og den uro dette ofte fører med seg. Etableringen av et nytt senter for læringsmiljø og atferdsforskning er et viktig tiltak for økt kunnskap om hvordan en kan skape et mer positivt læringsmiljø slik at flere elever kan greie å konsentrere seg og forbedre sitt læringsutbytte.

Komiteen mener det er viktig at foreldre som har barn med nedsatt funksjonsevne, har kunnskap nok til å følge opp barnas og elevenes utvikling og læring. Komiteen merker seg ønsket om å styrke tilbudet slik at Statped kan tilby flere foreldre kurs og opplæring, og mener at dette må sikres i den nye organiseringen.

Grunnskoler for hørselshemmede

Komiteen viser til at mens øvrige statlige spesialskoler er avviklet, eksisterer det statlige grunnskoler for hørselshemmede elever ved Møller i Trondheim, Nedre Gausen i Holmestrand, Skådalen i Oslo og Hunstad i Bergen. En svært liten og synkende andel av hørselshemmede elever i Norge, går ved disse skolene. I løpet av de siste seks årene har elevtallet blitt halvert, og det er i dag mellom 14 og 21 elever ved skolene, hvorav de fleste på ungdomstrinnet. Uten at tilbudet legges om, vil de fleste av disse skolene trolig stå uten elever om få år eller ha så få elever at det vil være vanskelig å opprettholde et forsvarlig faglig og sosialt tilbud. Departementet foreslår derfor å avvikle de statlige tilbudene i Holmestrand, Oslo og Bergen, mens skolen i Trondheim vil bli opprettholdt for å sikre tegnspråkkompetanse, utvikling av læremidler for hørselshemmede og for norsk tegnordbok.

De fleste hørselshemmede elever går på sin nærskole, eller ved et eget kommunalt eller interkommunalt tilbud. Om lag 230 elever mottar i tillegg deltidsopplæring i Statped. En rekke kommuner har etablert kommunale hørselstilbud med gjesteelever fra andre kommuner. Slike tilbud finnes i dag i Oslo, Tønsberg, Porsgrunn, Tromsø og Stavanger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, støtter departementet i å ville dreie ressursene over til mer og bedre tilbud om deltidsopplæring.

Komiteen har merket seg at Kunnskapsdepartementet har vært i dialog med Bergen kommune om

etablering av et kommunalt hørselstilbud, slik at elevene som har hatt tilhørighet ved Hunstad skole, vil få et godt tilbud når Hunstad legges ned (jf. også brev til komiteen fra Kunnskapsdepartementet v/ statsråden 31. mai 2011 om intensjonsavtale om overføring av skoledriften ved Hunstad skole fra Statped Vest til Bergen kommune).

Komiteen har fått en rekke henvendelser fra foreldre ved Hunstad skole, samt representanter for de ansatte, som ønsker at staten fortsatt skal gi et tilbud til hørselshemmede elever som er hjemmehørende i Bergen og nærliggende kommuner.

Komiteen viser til at en forutsetning for avvikling av Hunstad skole har vært at staten og kommunen i fellesskap kommer til enighet om hva som skal til for å skape en god overgang fra et statlig til et kommunalt, samlet skoletilbud for tegnspråklige elever. I denne sammenheng er det blant annet viktig med kompetanseoverføring fra Statped Vest til Bergen kommune slik at elevene kan få et like godt tilbud som de i dag får ved Hunstad.

Komiteen viser til den politiske intensjonsavtalen som er fremforhandlet mellom Kunnskapsdepartementet og Bergen kommune, som skal ivareta dette.

Komiteen viser til at grunnskoleopplæring er et kommunalt ansvar i Norge, og at staten bare unntaksvis bør drive grunnskoler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det kommunale nivået sitter med den helhetlige kompetansen som skal til for å gi et godt grunnskoletilbud, samtidig som kommunene og fylkeskommunene vil motta faglig støtte fra Statped når det er ønskelig.

Flertallet viser til at intensjonen med avviklingen av statlig heltidstilbud til hørselshemmede er at ressursene skal opprettholdes og settes inn i et bedre tilbud om deltidsopplæring, foreldreopplæring og veiledning til skoler og kommuner med hørselshemmede elever. Flertallet legger særlig vekt på at Statped må bidra til deltidsopplæring tilpasset ulike behov.

Det er behov for sterkere og bedre statlig støtte for at det lokalt kan gis gode skoletilbud til barn med hørselshemmede elever, og flertallet har merket seg at meldingen legger opp til at denne støtten skal trappes opp. Kompetanse på hørselsområdet skal bygges opp i alle Statped-regioner, mens kompetansen på hørselsområdet i dag først og fremst har vært lokalisert til Bergen og Trondheim.

Komiteen understreker betydningen av at skoledriften ved Møller-Trøndelag kompetansesenter opprettholdes. Dette kompetansemiljøet vil ha et sær-

lig ansvar for læremidler, og vil ha nytte av at det gis et tilbud til heltidselever i kombinasjon med kompetansesenterfunksjonen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil vise til at de mest berørte høringsinstansene har motsatt seg nedleggelse av de statlige døveskolene med heltidstilbud til elevene fordi det ikke er sannsynliggjort at elevene vil kunne få et like godt opplæringstilbud i sine respektive hjemkommuner. Disse medlemmer støtter dette og mener det pr. i dag ikke er forsvarlig å beslutte avvikling av statlige heltidstilbud til hørselshemmede.

Disse medlemmer ber regjeringen ha respekt for og lytte til foreldre som mener det fortsatt må være mulig å velge et statlig heldags skoletilbud med høyspesialisert kompetanse på hørselshemmede, når det synes åpenbart at den kommunale skolen mange steder ikke vil ha forutsetning for å stille opp med nok spesialpedagogisk kompetanse og gi eleven et fullgodt skoletilbud. I en slik situasjon opplever foreldrene ikke deltidsopplæring som et reelt, tilstrekkelig og forsvarlig alternativ til dagens statlige heltidstilbud.

Disse medlemmer mener likevel det er viktig at alle Statped-regioner har som målsetting å bygge opp nødvendig kompetanse på hørselsområdet. Regionene må være i stand til å kunne veilede og følge opp kommuner som har forutsetning for å kunne tilby hørselshemmede elever og foreldre som ønsker det, et skoletilbud i nærmiljøet.

Disse medlemmer viser til at det i dag er få kommuner som vil ha hørselshemmede barn i grunnskolen. Kompetansen som bygges opp rundt et barn, vil forsvinne når dette barnet er ferdig med grunnskolen, da det er sannsynlig at det vil ta tid før kommunen vil ha et nytt døvt barn i skolen. Kompetansen i undervisning i tospråklighet, tegnspråk og annen spesialpedagogikk i forhold til døve barn er ikke noe som enkelt bygges opp når det kommer et barn, men må vedlikeholdes og utvikles selv når det ikke er døve elever. Disse medlemmer mener at egne grunnskoler for døve barn sikrer at det pedagogiske tilbudet vedlikeholdes og utvikles, og at disse skolene er viktige for å sikre døve barn et godt tilbud på egne skoler og i hjemkommunen. Skolene er også viktig for barna sosialt sett da de gir en arena hvor barna kan være seg selv og kommunisere fritt med både andre barn og voksne. Dette behovet øker etter hvert som barna blir eldre, når samtaler blir en større del av samspillet med jevnaldrende. Disse medlemmer mener derfor de nasjonale døveskolene ikke bør nedlegges, men opprettholdes slik de er i dag. Det er svært betenkelig at skolene skal legges

ned før kompetansen og systemet som skal ta dem imot, er klart. Dette vil sette disse barna i en vanskelig situasjon.

Med bakgrunn i dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen inntil videre unngå nedleggelse av statlige grunnskoler på hørselsfeltet for å kunne sikre og opprettholde et kvalitativt godt opplæringstilbud til barn og unge, uavhengig av bosted.»

Døvblinde

Komiteen har merket seg at regjeringen vil videreføre det statlige skoletilbudet til døvblinde som er lokalisert på Skådalen i Oslo. Det legges samtidig opp til å øke Statped's innsats knyttet til veiledning og støtte slik at også døvblinde elever kan få et kvalitativt godt tilbud ved sin lokale skole. Opplærings-situasjonen for personer som er døvblindfødte, er spesiell og krever særlige ressurser og kompetanse. Dette gjør det rimelig at det skal finnes et statlig skoletilbud til disse elevene. Komiteen har merket seg at Helsedepartementet har utredet det framtidige tilbudet som helsemyndighetene har ansvar for når det gjelder døvblinde. Komiteen understreker at det er viktig med samarbeid mellom opplærings- og helse-sektoren om dette området.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på at det fra ulike høringsinstanser er pekt på det uheldige i at opplæringstilbudet og helsetilbudet til døvblinde ikke er vurdert i sammenheng, og at dette har skapt usikkerhet rundt hvordan et helhetlig tilbud til denne gruppen kan bli ivaretatt i fremtiden. Disse medlemmer er opptatt av at døvblinde er blant samfunnets mest sårbare individer med et særlig behov for tilrettelegging, stabilitet og trygg oppfølging fra samfunnets side. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til statsrådets svar til komiteen av 18. mai 2011 og mener det er av stor betydning også å få avklart hvordan helsetjenestens tilbud for denne gruppen skal organiseres i tiden som kommer.

Briskeby og Signo

Komiteen viser til at Statped har hatt et tett samarbeid om kompetanse og opplæring ved Briskeby og Signo kompetansesenter. Komiteen ser det som positivt at det er oppnådd enighet om hvordan Briskeby og Signo skal drives videre, og at det pågår en prosess for å sikre finansieringen og de juridiske rammene rundt Briskeby og Signo.

Komiteen er tilfreds med avtalen mellom regjeringen og de privateide sentrene Briskeby skole-

og kompetansesenter i Lier/Buskerud og Signo kompetansesenter i Andebu/Vestfold om å søke godkjenning som privatskoler, og at sentrene skal gis finansiering utover ordinær privatskolefinansiering. Komiteen ser det som uhyre viktig å sikre økonomisk forutsigbarhet for opplæringstilbudene ved de to privateide sentrene. Sentrene representerer et verdifullt supplement til det offentlige skoletilbudet, og forutsigbarhet knyttet til driften er vesentlig for å kunne rekruttere og holde på nøkkelpersonell.

Tegnspråk

Komiteen har merket seg at blant andre Norges Døveforbund er bekymret for den framtidige tegnspråkopplæringen og statusen til tegnspråket, etter en nedgang i antallet tegnspråklige bl.a. på grunn av Cochleaimplantat (CI).

Komiteen mener det er svært viktig å gi tegnspråklige barn og unge god opplæring, sikre et sosialt og faglig miljø for disse og legge til rette for en god oppfølging av rettighetene til tegnspråklige.

Råd og veiledning

Komiteen har merket seg at departementet vil ta initiativ til et tverrfaglig forum eller råd for hørselshemmede som kan bidra til mer enhetlig veiledning til foreldre som får et hørselshemmet barn. Mange opplever i dag å få sprikende råd vedrørende valg av vektlegging av talespråktrening versus tospråklig opplæring.

Komiteen mener det må legges til rette for at personer med et spesialpedagogisk hjelpebehov, deres foreldre og pårørende kan henvende seg ett sted for å få råd og veiledning om hvilke opplæringsrettigheter og muligheter den enkelte har. Under komitéhøringen kom det frem at pårørende til afasipasienter ikke er fornøyd med dagens oppfølging. Komiteen vil vise til statsrådets svar til komiteen 18. mai 2011 der det uttales at det ikke er tatt stilling til om den planlagte digitale veilederen også kan inneholde en pårørendeplakat. På denne bakgrunn ber komiteen departementet konkret vurdere om det kan utvikles en «pårørendeplakat» etter modell av «foreldreplakaten» slik at det kan bli enklere også for pårørende å forholde seg til det offentlige hjelpeapparatet og få kunnskap om rettigheter.

Kompetanseutvikling

Komiteen legger merke til mulighetene for samarbeid mellom helseforetakene og Statped. Komiteen slutter seg også til endret mandat for eksisterende nasjonale sentre og til hvilke av dagens kompetansesentre som skal videreføres utenfor Statped.

Komiteen mener det er et klart behov for å videreutvikle den spesialpedagogiske kompetansen gjennom hele opplæringssystemet og satse på FoU-arbeid bl.a. i Statped's regi. Sentrale skolemyndigheter har et ansvar for å legge til rette for at både lærere, ansatte i PP-tjenesten og i Statped kan få hevet sin kompetanse i takt med behovet hos brukerne.

Komiteen støtter at mandatet for de nasjonale sentrene for matematikk, lesing og leseforskning og for flerkulturell opplæring utvides til også å omfatte oppfølging/samarbeid med PP-tjenesten. Komiteen vil imidlertid påpeke at de nasjonale sentrene fra før hadde et omfattende mandat og legger til grunn at de tre sentrene tilføres økte ressurser for å kunne løse nye oppgaver.

Komiteen vil samtidig påpeke at spesialundervisning har fått et betydelig omfang og legger beslag på store ressurser. Det understreker nødvendigheten av å satse på forskning for å få større innsikt i styrker og svakheter ved dagens organisering og gjennomføring av spesialundervisning. Målet er tidlig innsats, riktig hjelp til riktig tid og klokere ressursbruk. Komiteen støtter derfor at Statped skal ha en overordnet strategi for sin FoU-virksomhet og mener denne må følges opp med økte bevilgninger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, slutter seg til departementets konklusjoner i meldingens kapittel 6.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 7. juni 2011

Dagrunn Eriksen

fung. leder

Hadia Tajik

ordfører

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen organisere Statped i fem regioner; Nord, Midt, Vest, Sør og Øst, for å sikre god tilgjengelighet til Statped's tjenester i hele landet.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen inntil videre unngå nedleggelse av statlige grunnskoler på hørselsfeltet for å kunne sikre og opprettholde et kvalitativt godt opplæringstilbud til barn og unge, uavhengig av bosted.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 18 (2010–2011), kapittel 6 – Læring og fellesskap – Tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særlige behov – vedlegges protokollen.